

Prilog II.

doc. dr. sc. Ivan Majić

Ispred svoga vremena

Govoreći o Ani Gabrijele Šabić ovdje na Katoličkom bogoslovnom fakultetu – i to kao netko tko predaje kolegije iz književnosti, jezika i retorike, koje je ona dobrim dijelom osmislila i prepoznala kao važne u studiju teološko-religijskih znanosti – moram priznati da osjećam prije svega izuzetnu zahvalnost prema profesoricu Šabić i njezinu djelu. Budući da je nisam osobno poznao, fokusirao sam se na njezin znanstveni, stručni, profesorski i pedagoški rad, na ono, rekli bismo, što je ostalo nakon nje u znanstvenim knjigama, člancima, stručnim tekstovima, čitankama i slično, te sam bio vrlo ugodno iznenađen znanstvenom preciznošću, analitičko-metodološkim aparatom i teorijsko-stručnom pozadinom njezina djela. Čak bih rekao da se upravo iz te perspektive i danas kod nje može prepoznati neosporna znanstvena stručnost i dosljedna analitičnost u metodologiji proučavanja književnosti.

Uzmu li se u ruke, primjerice, njezine književno-znanstvene knjige Lirska poezija u razrednoj nastavi (1983.) ili pak novija Učenik i lirika (1991.), vrlo se brzo može uočiti širok raspon literature, kao i različiti znanstveni pravci koje je profesorica Šabić vrlo uspješno pratila te primjenjivala u svom radu. S druge pak strane, ono što me posebno privuklo i obradovalo u njezinim radovima, gdje je njezin analitički talent dolazio najviše do izražaja, upravo je interdisciplinarnost. U današnjem znanstvenom okruženju interdisciplinarnost je imperativ i zahtjev. Međutim, interdisciplinarnost je izuzetno zahtjevnost i često se dogodi da je ona samo mrtvo slovo na papiru, snažna riječ iza koje se nerijetko ne nalazi kompetentno i dosljedno poznavanje različitih znanstveno-istraživačkih metoda. No, kod profesorice Ane Gabrijele Šabić na djelu je istinska interdisciplinarnost koja nastoji povezati izuzetno zahtjevnost i razgranatu književnu teoriju, zatim metodologiju poučavanja književnog teksta, pedagoške okvire učeničke percepcije i kognitivnih mogućnosti te konačno teološku i vjersku pouku.

Ono što bi današnji studenti vrlo dobro mogli iz njezinih radova naučiti, prije svih prečaca koje nudi digitalno doba umjetne inteligencije, tiče se upravo strpljivog i minucioznog analitičkog rada koji uzima u obzir kompleksnost svih dijelova književnoumjetničkog, a onda i metodološ-

kog aparata u radu s učenicima osnovnih i srednjih škola. Kako bi se postigla takva interdisciplinarnost, koja osvaja čitatelja i koja pruža vrijedne alate i u današnjem studiju, neizbježna je bila načitanost, informiranost i znanstvena strogost prisutna kod profesorice Šabić. Primjerice, vrlo zahtjevna stručna teorijska knjiga Louisa Hjelmsleva koja nastoji utemeljiti lingvistiku kao egzaktnu znanost pod naslovom Prolegomena teoriji jezika (kod nas prevedena 1980. godine) naći će se u popisu literature u knjizi profesorice Šabić, što pokazuje da je ona u svom radu nastojala biti znanstveno dosljedna u korištenju najnovije literature. Osim toga, njezino poznavanje osobito francuskog jezika, a vrlo dobro njemačkog, talijanskog i engleskog jezika nije samo deklarativno, već vidimo da ona mnoga djela čita u originalu, citira te iz njih razvija svoju znanstvenu misao. Neki klasici francuske filozofije, naratologije, hermeneutike, estetičke recepcije i uopće književne znanosti kod nas će biti prevedeni tek desetljećima kasnije, a u radovima profesorice Šabić u originalu se nalaze citirani i obrađeni na izvornim jezicima.

Sve to, moram priznati, kako pred studente, tako i pred širu znanstveno-kulturnu javnost postavlja izuzetno visoku razinu znanstveno-metodološkog promišljanja. Međutim, s druge strane, korištena metodologija u praktičnom dijelu njezina rada pokazuje i drugi vrlo važan aspekt rijetkog i važnog talenta koji je profesorica Šabić imala a tiče se umijeća prilagođavanja kompleksnoga teorijskog i metodološkog aparata u jasan, razumljiv, pregledan i operativan praktični jezični instrumentarij, koji je onda bio neizostavan za svakog vjeroučitelja, katehetu, profesora hrvatskog jezika i predavača u širem smislu u susretu s djecom i mladima, bilo da je riječ o vjerskoj pouci bilo pak da je riječ o učenju hrvatskoga jezika. Njezini brojni udžbenici vjeronauka, kao i početnice iz hrvatskog jezika, odlikuju se postupnošću, jasnoćom, obiljem korisnih i važnih primjera. Važno je napomenuti da te vježbe i primjeri redovito slijede dobro promišljenu znanstvenu metodologiju i to je ono čega se današnji korisnici i nastavni djelatnici s nostalgijom prisjećaju jer se učenje odvijalo postupno, sustavno i logično, što je podrazumijevalo veliko stručno i teorijsko znanje.

Profesorica Ana Gabrijela Šabić u svom znanstveno-nastavnom radu poseban interes iskazivala je ,s jedne strane, prema književnosti, poglavito recepciji i analizi lirske poezije u različitim stupnjevima osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja, a s druge strane, njezina trajna preokupacija odnosila se na uporabu književno-narativne analize u pristupu biblijskim tekstovima. U ranijim razdobljima njezina stručno-nastavnog bavljenja metodologijom proučavanja književnosti objavila je dvije knjige

posvećene metodologiji poučavanja lirske poezije: Lirska poezija u razrednoj nastavi, Zagreb (1983.) i Učenik i lirika: razvijanje literarnih sposobnosti učenika u komunikaciji s lirskom poezijom, Zagreb (1991.). No, kasnije je njezin znanstveni interes išao više prema povezivanju književnosti i biblijskog teksta.

Od brojnih znanstvenih i stručnih radova vrijedi istaknuti tri članka objavljena u devedesetim godinama prošlog stoljeća koji se bave metodologijom književnog proučavanja biblijskih tekstova: „Komunikacija s Biblijom kao književnoumjetničkim djelom“, u: Bogoslovska smotra, 3-4 (1991.) 232-242; „Književnokomunikacijski pristup u susretu s biblijskim tekstovima u religioznom odgoju i katehezi“, u: Diacovensia, 1 (1994.) 146-165. i „Književni interesi – važan kriterij u izboru književnoumjetničkih i biblijskih tekstova u katehezi“, u: Bogoslovska smotra, 2-3 (1996.) 469-493. U posljednjem od spomenutih znanstvenih članaka profesorica Ana Gabrijela Šabić ističe da postoje četiri vrste književnih interesa: tematski interesi, vrstovni interesi, interesi za emotivne sadržaje i interesi za poetski iskaz. Međutim, ti književni interesi nisu statični, oni su promjenljivi uzme li se u obzir različita životna dob, sociokulturno okruženje i slično. U tom smislu, interes za Bibliju u kontekstu te metodologije treba razvijati u dinamičnosti književnih interesa koji se razvijaju u različitim dobnim, sociokulturnim i psihološkim podskupinama recipijenata kojima je katehetska riječ upućena.

Profesorica Šabić je u članku „Književni interesi – važan kriterij u izboru književnoumjetničkih i biblijskih tekstova u katehezi“ kritički usmjerena te postavlja pitanje: „Nije li česta nezainteresiranost za biblijske tekstove u djece i mladih zapravo plod neprimjerena izbora tih tekstova i neprimjerenih komunikacijskih pristupa u susretu s njima u religioznom odgoju i katehezi, ne pridonose li neki nedovoljno prikladni mediji (npr. neki biblijski stripovi, neke biblijske slikovnice i simplificirano prepričani biblijski tekstovi te neki crtani i igrani filmovi) površnoj komunikaciji s biblijskim tekstovima i gubljenju interesa za dubokim i životnim vjerničkim susretanjem s Biblijom, ne bi li usporedo s istraživanjem književnih interesa kod učenika valjalo provesti istraživanje tih interesa kod vjeroučitelja i animatora te predvoditelja liturgijskih i drugih molitvenih slavlja?“ To pitanje i danas, mišljenja sam, premda postavljeno prije 30-ak godina, jasno svoji otvoreno i aktualno te vremenski odmak nije ukinuo relevantnost njegova postavljanja.

Nadalje, u istom članku profesorica Šabić vrlo argumentirano, potkrijepljeno brojnim istraživanjima u Francuskoj i Njemačkoj, naglašava opa-

snost od simplifikacije evandeoske poruke, što vodi prema banalizaciji i napuštanju Kristova evanđelja. Tako smatra da je „potpuno krivo stajalište (i vjernički vrlo problematično) prema kojemu djecu predškolske i mlade školske dobi ne bi trebalo uvoditi u tekstove o Isusovoj muci i smrti jer je to za njih preteško iskustvo“, navodeći upravo suprotan učinak: „djeca s Isusom suosjećaju i te tekstove vrlo rado ponovno slušaju i vrlo ih duboko doživljavaju“. U zaključnim mislima iz toga članka profesorica Ana Gabrijele Šabić ističe ključne probleme u približavanju biblijskih tekstova djeci i mladima jasno i kritički propitujući krajnje učinke današnje ‚infantilizacije‘, koja čini više štete nego koristi: „Mislimo da se u najskorije vrijeme valja vrlo temeljito i stručno pozabaviti mnogim novim i najnovijim – prepričanim, preradenim, doradenim, ilustriranim i inim – izdanjima Staroga i Novoga zavjeta te Biblije za djecu i mlade. Jedno od temeljnih pitanja koje valja postaviti jest: koliko su djeca i mladi takvom prilagodbom teksta (često krajnje simplificiranom a ponekad infantiliziranom, neuvjerljivo „moderniziranom“) dobili, a koliko se u cjelovitosti i svetosti poruke izgubilo. U takvoj prosudbi ne bi bilo dobro zanemariti ni pitanje usklađenosti prijevoda („preradbe“) s naravi i duhom hrvatskoga jezika.“ S ovim mislima, objavljenima 1996. godine, vidimo da i danas stojimo pred nekim nerazriješenim problemima kada je u pitanju odnos metodologije biblijskog poučavanja. I danas je situacija slična, ako ne i gora u odnosu na vrijeme pisanja toga teksta jer je i danas potrebno budno paziti na smisao i funkciju poruke koja se prenosi novim generacijama.

Na sjecištu pedagogije, metodike i metodologije književnog poučavanja, katehetskog i vjeronaučnog aktualiziranja biblijske i vjerske poruke, a onda i suvremene književne znanosti, profesorica Šabić redovito je u svojim člancima krajnjeg recipijenta pouke (bilo da je riječ o jezičnim, književnim bio o vjeronaučnim/katehetskim sadržajima) isticala kao su-stvaratelja obrazovnoga procesa. Dijete, učenik, učenica ili odrasla osoba, svi su oni aktivni su-stvaratelji smisla, a nipošto pasivni promatrači koji nemaju pravo glasa.

Moglo bi se reći da je s tim pristupom profesorica Šabić na neki način bila i ispred svoga vremena te da je njezin znanstveni i stručni doprinos i danas vrlo velik, i – što je važnije – izrazito poticajan u novim kontekstima suvremenih tehnoloških i tehnokratskih dostignuća. Ponekad se rješenja nekih aktualnih pitanja i problema s kojima se danas susrećemo mogu pronaći i u nekim kreativnim, lucidnim i originalnim tekstovima profesorice Ane Gabrijele Šabić, čiji rad tek treba u potpunosti otkriti i aktualizirati, čemu je, nadamo se, početak upravo ovaj okrugli stol.